

9. *Первоначальный состав общества // Историческая записка о деятельности Полтавского сельскохозяйственного общества с 1865 г. по 1887 г. / сост. секретарь общества В. А. Тихомиров – Полтава: Тип. наследн. Н. Пичуренко, 1887. – С. 15.*

10. *К-н. Очерк деятельности П.А. Кочубея по лесоразведению в Полтавской губернии / К-н – К. : Тип. С. В. Кульженко. – 1892. – С. 14-15.*

11. *Черняев В. Про значення українських лісів у ставленні до південної Росії / В. Черняев. – Х., 1875. – 50 с.*

12. *Вергунов В. А. Життя та благі діяння князя Володимира Кудашева для організаційної появи та розвитку вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи. До 130-річчя Полтавського дослідного поля / В. А. Вергунов // Вечірна Полтава. – 2014 – 29 жовтня. – № 44 (1131). – С. 11.*

13. *Вергунов В. А. Полтавське дослідне поле: становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві) / В. А. Вергунов; УААН, ДНСГБ. – К., 2009. – 220 с. – (Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії»; кн. 28).*

ДУБОВИЧІ ТА КОЧУБЕЇ: СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

Іванченко Л.А.

Національний університет «Києво-Могилянська академія» (м. Київ)

*Мне снится прошлое .. В виденьях полусонных
Встает забытый мир и дней, и слов, и лиц...*

(В. Брюсов «Тени прошлого»)

Понад 300 років тому село Дубовичі отримав Василь Леонтійович Кочубей (за універсалом Гетьмана Мазепи від 1688 р. [3, с. 8]. В силу відомих історичних подій, до аналізу яких ми зараз не будемо вдаватись, Кочубея Василя Леонтійовича (3) було страчено у 1708 р., маєтки відібрано. Та згодом, грамотою від Петра I хут. Ретик та інші маєтності повертають вдові Василя Леонтійовича Любі Федорівні [3]. З того часу і до 1918 р. Дубовичі знаходились під постійним покровительством Василів Кочубеїв. Чому Василів? Так повелось, що Дубовичі передавали у спадок Кочубеям з іменем Василь: (Василь (3), Василь (4), Василь (8), Василь (12) Василь (16), Василь (30) [2]. Та у 1879 р., коли відійшов у вічність Василь Васильович (30), маєтності залишились неповнолітнім дітям – двом синам та донці. Старшою серед них була Варвара, тож маєток у містечку Дубовичі перейшов їй у спадок [3, с. 11]. (Варвара Василівна Кочубей (1869 – ?) – донька Василя Васильовича Кочубея (1829–1878) і Марії Іванівни Драгневич). На даний час не має історичних даних, які вказують на дату укладення шлюбу Варвари. Ймовірно, у 1890–1891 рр. вона виходить заміж за Василя Петровича Кочубея. (Василь Петрович Кочубей (1868–1940) – син князя Петра Аркадійовича (1825–1892) і графині Варвари Олександрівни Кушелевої-Безбородько. Камер-юнкер, Глухівський повітовий предводитель дворянства. Внук Аркадія Васильовича Кочубея і Софії Вяземської). У них народилось вісім дітей. Всі діти отримали хорошу освіту та виховання.

Хоча містечко Дубовичі і не було його родовим маєтком, Василь Петрович, виявився гідним послідовником Василів Кочубеїв у піклуваннях про

спадок дружини – даний населений пункт. У 1897–1998 рр. вони з Варварою Васиївною на місці старого маєткового будинку у парку містечка Дубовичі зводять новий дерев'яний та флігель для гостей [3, с. 15]. Дивлячись на фото 1903 р. [3] можна здогадуватись, що будівля маєтку слугує не лише помешканням. Враховуючи, що Василь Петрович був предводителем Глухівського дворянства, мабуть, у їхньому маєтку відбувались зібрання, зустрічі, влаштовувались бали. З розповідей старожилів, до жителів містечка поміщики приділяють неабияку увагу і турботу. На релігійні свята Варвара Васиївна займалась благодійністю – надавала допомогу малозабезпеченим та нужденним родинам. Таке ж шляхетне ставлення до підопічних було і в братів Варвари Васиївни: Миколи та Леонтія. Вище згадувалось, що діти залишились малолітніми без батьків. На одному із сільських кладовищ дотепер зберігся хрест, поставлений Леонтієм Кочубеєм улюбленому повару, який, за свідченнями старожилів, разом з дружиною плекав та викохував малих хлопчаків. Клопотаннями родини Кочубей надавалася допомога погорільцям [1, с. 23]. Можливо, завдяки старанням Василя Петровича організовувалася в містечку пожежна команда.

Підсобні будівлі маєтку та будівлі в центрі села навколо храму, який створюють своєрідний ансамбль містечкової архітектури Чернігівської губернії того часу теж зведені його клопотаннями. В містечку Дубовичі підтримувалось і розвивалось сільське господарство, яке оснащують новітньою сільськогосподарською технікою; велось дослідження та оновлення лісового господарства; в парку було створено оранжерея та теплиці [3, с. 16]. «...для хозяйства и вообще наступила новая эра. С этого момента всякое пользование лесом прекращается, проявляется заботливый уход за ним...» [3, с. 13–14].

Отже, ми бачимо, що Василь Петрович з усією відповідальністю розвивав та примножував труди попередників на багатих сіверських землях, залучаючи до цього уже об'єднане Кочубеївське надбання різних маєтків. «Полевые работы исполняются лошадьми и волами. ... Рабочая сила ремонтируется из собственных Згуровских заводов» [3, с. 21]. Плоди та сільськогосподарська техніка виставляється на ярмарках у столиці.

Можна лише здогадуватись, як господарство розвивалось би і надалі та давало гарні результати, якби не переворот у державі 1917 р. Великодушно залишивши маєток та усі нажитки на користування народу, родина Кочубеїв полишила містечко Дубовичі. Але ще й досі по господарствах зустрічаються предмети домашнього сільськогосподарського вжитку кочубеївських часів. Залишки будівель нагадують про дбайливих господарів і очікують на відновлення.

Джерела та література

1. Земский сборник Черниговской губернии. – Чернигов, 1903.
2. Модзалевский В. Л. Малороссийский родословник / В. Л. Модзалевский. – Т. 2. – Киев, 1910.
3. Павлович П.-Э. Дубовичи. Имение Варвары Васильевны Кочубей / П.-С. Павлович. – К., 1903.